

Teló negre

A la meva germana Maria

Dos àngels eminents, de pell atapeïda, fornits i vestits amb túniques fosques fins als peus, sostenen el teló negre enlaire mentre sona el *Vals trist* de Sibelius. Plató havia assegurat a la *República* que “La música... eleva cap a La Bellesa, de la qual és, bé que invisiblement, la forma enlluernadora, apassionant i eterna”.

Lluís Fullat Aragonès, el pare, neix el 31 de març de 1899 i mor el 12 de març de 1977. Maria Genís Serra, la mare, neix el 20 de juliol de 1902 i mor el 18 d'abril de 1966. La Maria i en Lluís es casen a Montserrat el 25 de febrer de 1926.

Embaràs de guerra civil de la mare. Sobresalts. El 23 d'abril, dia de Sant Jordi, de 1939 la mare dóna a llum la Maria, l'últim dels seus plançons.

Maria Fullat Genís rep la primera comunió al monestir benedictí d'Irache, Navarra, el dia 15 de juliol de 1945. Quan compleix els 12 anys pateix el primer atac penós d'amigdalitis. No li extirpen les amígdales. Els estreptococs viatgen a través de la sang i s'instal·len a la vàlvula mitral del cor. El 1960 l'estenosi mitral ja passa a ser considerable. A partir del 1967 el cardiòleg doctor Ernest Freixa es fa càrrec de la malaltia de la Maria. El 1974 el cirurgià Puig Massana li intervé a cor obert l'estenosi i la converteix en insuficiència mitral, que corregeix amb un anell Carpentier. Mort el pare, amb qui vivia la Maria, passo a conviure amb la meva germana el 1977. A partir de l'any 1995 les vàlvules mitral, tricúspide i aòrtica perden seriosament les seves funcions. El cardiòleg García Moll, de l'Hospital de Sant Pau, es fa càrrec del procés degeneratiu. El 2000 el cirurgià Alejandro Arís li col·loca una vàlvula mecànica a la mitral i corregeix durant la mateixa intervenció l'anatomia de la tricúspide. Taponament cardíac diagnosticat i intervingut tard. Pocs anys després se li col·loca un marcapassos per resoldre el ritme irregular del múscul cardíac. A la primavera del 2006 s'inicia una molt seriosa retenció de líquids. Visites periòdiques a l'Hospital de Dia de Sant Pau a la secció d'insuficiències cardíques que dirigeix el doctor Bayés Genís. Al juliol del 2007 ingressa a la sala Sant Gerard de l'Hospital de Sant Pau. Ja no deixa l'hospitalització.

Els dos àngels eminents de dermis atapeïda, fornits i vestits amb túniques fosques fins als peus, baixen el teló negre més de dos terços.

A les set hores i cinquanta minuts vaig entrar a la sala Sant Gerard. Quan em veu a la porta de la seva habitació de seguida em crida:

—Vine, Octavi.

Vaig córrer tant amb la fantasia que no sabia on tenia les cames.

—Què vols?

En silenci absolut m'agafa fortament les mans i les estreny amb força, amb els seus ulls clavats en els meus. Tots dos notem com l'amor de la nostra mare ens acaricia. Després d'una estona:

—Ja està.

I va afluir la pressió. Va passar tot seguit a estrènyer amb les dues mans el seu ventre com si intentés contenir-lo. Estava inflat a punt de rebentar. Vaig advertir l'abatiment en el seu rostre. La tristesa va oprimir el cor.

A la nit em van consolar la solitud i la quietud de les estrelles.

En una tarda transparent:

—Octavi, m'agradaria prendre el sol.

La vaig asseure en una cadira de rodes i vam sortir a l'exterior envoltats d'edificis modernistes i de dolor de malalts.

—Gaudeixo quan el sol m'escalfa.

Estimo un paisatge si m'acompanya algú que estimo. Gotes de suor lliscaven pel seu front. En què pensa una ballarina quan amb els seus salts intenta abraçar l'espai? Refresquem l'alè amb un branquilló de menta. Al capvespre, l'aire es va tranquil·litzar.

—Desitjaria anar-me'n a l'alba.

Ja a l'habitació, va olorar un pom de flors de taronger que li havia regalat una amiga. Alguns col·leccionem trossets d'ànimes.

Estirada al llit, un altre dia, em pregunta amb un fil de veu:

—Creus que en sortiré, d'aquesta?

Va abaixar un moment els ulls i després em va mirar de cara. Ulls als ulls, mà a les mans, em murmura:

—Estic morta i tu ho saps.

I vaig escoltar un cor potent que entonava *Behold the Lamb of God* de la segona part d'*El Messies* de Haendel.

La meva germana Maria era ja una dona d'ulls inquietants. Els últims mesos s'havia convertit en una d'aquestes persones amb mirada de colom que busca una sortida per escapar-se. Em va semblar que la seva tristesa regava una flor marcida. Ella, innocent i fràgil. Déu meu! Per què ens heu sotmès al suplici del temps?

Un matí, gaudint del sol a la seva cadira de malalta, suplica:

—Explica'm un conte, Octavi.

No li vaig poder donar satisfacció. Tots els meus relats romanien tesos, erts. Vaig notar com la seva mirada es clavava en mi mentre una llum especial s'amagava en els seus ulls. En aquell instant es va desdibuixar el record de la meva mare.

Transcorrien desmaiats els dies a l'hospital. Aquella va ser una jornada grisa i ventosa. Des del llit:

—No llanço la tovallola, Octavi, per no fer-te patir.

El silenci només el va esmorteir la tamborinada de la pluja als vidres. Només la nostra infància sembla irreductible. Manifesta:

—M'obsessiona el que passa en mi i que no és jo.

Deu roses vermelles presumien en un gerro ingenu. Aquella nit va deixar l'hospital per traslladar-se al Parc Sanitari Pere Virgili, on Sant Pau hi té un pavelló.

Havien passat tres mesos. La vaig acompanyar en l'ambulància de la mort. Em va semblar que durant el trajecte algú em murmurava a cau d'orella: “La mort venç sempre la vida”.

Els dos àngels eminents de dermis atapeïda, fornits i vestits amb túniques fosques fins als peus, havien baixat el teló negre gairebé fins al final.

Pavelló Llevant, primer pis, habitació 102, costat de la finestra. Potser la Maria desitjava una habitació amb vista a l'eternitat.

Una campana anuncia el nou dia. Em comunica:

—He descobert amb goig que són moltes i molts els qui m'aprecien.

Una llàgrima furtiva denuncia la seva emoció somrient tristament. El parc exterior queda malenconiós. Li confesso:

—És preferible morir a Venècia que viure a Hollywood.

Em respon amb un lleu gest afirmatiu. A la tarda els raigs del sol penetren oblics per una finestra.

Albada. Llisco dins la seva cambra. Descobreixo que, vivint, moria. Té l'aspecte de morta de fatiga de tant esperar-la.

—Estic trista, Octavi, molt trista.

Comprenc que comença per a mi un hivern sense fi. Alguna cosa s'ha trencat en la seva ànima que s'ha posat a sagnar. De cop i volta el seu cos queda rígid. La neu devia estar voletejant a les muntanyes. El silenci esdevé opressiu. Els plecs del seu coll mostren els anys de suplici. Quin és el sentit de la vida? Sempre hi ha gent morint.

Després d'una nit de pluja, els escolapis, en un dels col·legis en els quals la Maria va ensenyar durant més de trenta anys, li ofereixen la seva residència Santa Eulàlia perquè pugui retirar-s'hi quan li donin l'alta.

—Estic contenta, molt contenta —em comunica.

El seu rostre regala entusiasme. Acaricio la pell resseca i amb grans taques negres dels seus braços descarnats. I omple de cop i volta el món el *Te Deum* de Henry Purcell. Descobreixo en el seu rostre la dolçor de la mort acceptada. El fulgor, però, persisteix en els ulls.

És mig matí i la llum s'endinsa per l'ampla finestra. Meditant entorn del seu cos irrecognoscible, noto com el meu rostre es banya en llàgrimes. Ella, en descobrir-ho, em balboteja:

—No ploris. Esquinces el que em resta de vida.

Li regalo un somriure. Aflora humit. Els seus ulls pàl·lids perforen l'ànima. I un grup d'àngels de veu potent crida al vent la coral de la *Passió segons Sant Mateu* de Johann Sebastian Bach. En sortir del centre sanitari Pere Virgili encara cantaven mentre la lluna, satèl·lit fred, m'escodrina. Passo la nit batallant contra imatges infaustes.

Menja sense entusiasme. Migdia. Insinuo que vaig a dinar. Em mira d'una manera profunda i inquietant. Suplica:

—No vagis a dinar. Tinc por.

L'espant envaeix els seus ulls. Mussito:

—Mai no t'abandonaré.

Romanc al seu costat. La saliva s'ha tornat amarga. Noto un fred viu malgrat que el dia és assolellat. De la vida a la mort; de l'ésser al no-res. Vaig seguir acompanyant la meva germana cap al final.

Ja duu una setmana al Pere Virgili. Està feble com un nونات. En ella he descobert una vida necessitada d'amor. Els seus ulls estan il·luminats com dues espelmes; em confia:

—He tingut la sort de tenir-te sempre al meu costat.

Em va besar amb llavis humits com llàgrima de mel. Declaro que m'ha estimat amb la sang de les seves venes. Un no consagra impunement la seva vida al rostre d'una

altra persona. M'ha embolcallat amb el seu afecte i la seva dolçor. Dues llàgrimes van lliscar per les meves galtes. Més enllà dansava un bell capvespre de tardor.

La meva germana petita, la Maria, va tenir temps per examinar la mort de cara. Al llarg dels anys he passat moltes nits a la seva capçalera; desitjava fer-la dormir fent sonar música, però totes ploraven. A la Maria i a mi no ens calia la parla per entendre'ns. El meu jo havia arrelat en ella al mateix temps que el seu jo va trobar matriu en mi. Només d'aquesta manera se sap què és una biografia que valgui la pena de ser viscuda. Una història de bondat és un miracle trencat per la melodia trista de la mort.

Té les mans humides de suor. M'observa i diu:

—Una vegada morta, pensaràs en mi?

Quedo gelat fins als ossos. El cel deté els núvols. Em deixo caure a la butaca al seu costat. La llunyania es perd i deixa pas a la presència de les mirades. Acosto la meva cara a la seva i el seu alè crema la meva galta. Vaig patir l'amargor de les simpaties interrompudes.

Últim dia de la seva existència. Dues de la tarda. Visita l'estança una llum morta. En aquell espai mana el silenci dels segles. El temps continua deixant la seva petjada grisa. El fred no ha envaït encara els seus ulls. Em sento inútil.

—Octavi, em fa mal tot el cos. Molt.

Els seus dits tremolen lleument. La seva boca està cada vegada més seca; li ofereixo aigua. Es torna pàl·lida com un cadàver. Què és etern? La pobra carn patidora de la humanitat. M'acosto a ella; frega els llavis damunt de la meva galta esquerra. La seva mà està freda. Plorem abraçats i això ens uneix més. Escoltem veus que sonaven a soroll de mort i a veu de mare. La seva cara hi veia sense ulls i parlava sense veu.

Explota pels aires *Jeanne au bûcher* d'Arthur Honegger amb lletra de Paul Claudel. La mort s'abat sobre la presa com una au rapaç.

Entra a l'habitació l'escolapi Manel Sales, antic alumne de la Maria. Li dóna l'absolució cristiana imposant-li la mà dreta sobre el cap. Ella li diu amb veu feble però segura:

—Gràcies, Manel.

L'escolapi es retira. Quedem de nou tots dos sols. S'inicia una tarda que ja no acaba. Ens envaeix la llum malenconiosa. I inicia, ella, un clam insistent, interminable i de comiat total:

—Mareta, mareta...!

Una hora així. La Maria se sentia quasi res. La llunyania es fa presència. L'olor inconfusible de la mort envaeix l'estança. Era a punt d'atrapar alguna cosa? Quina? Se m'escapa. Noto el cop de fuet de cara. Pateixo un enfonsament interior. El jo amb el qual convisc queda atrapat. A l'exterior triomfa la llet negra de la nit. La Maria avança cap al terme, allà on només hi ha un blau celestial i buit. Vida més enllà de la vida?

Entra en l'agonia definitiva com un animal al qual han tallat la jugular i s'agita amb sobresalts. Quan li fuig l'últim alè té agafada la meva mà dreta. Em surt del cos un esgarip d'horror que fa tremolar els vidres. A poc a poc la calor la va anar abandonant. El cos de la meva germana petita Maria s'havia buidat; va ser el dia 5 de novembre de 2007 a les 17 hores i 15 minuts.

La seva silueta afinada, aèria, d'àngel, es va allunyar inexorablement. La van acollir sens dubte estols d'ocells. No vaig plorar; no quedaven llàgrimes. El seu rostre em mira encara amb els ulls buits d'una màscara veneciana. Va morir i el món va guardar silenci indiferent.

Avança, invisible, una processó inacabable de monjos cantant amb fervor el *Tenebrae factae sunt* del Divendres de Setmana Santa en un gregorià que convida al tremolor. A partir d'ara el cor de la nit és la meva llum. Tots dos junts hem resat els misteris de goig i els de dolor. Què hi ha dels misteris de glòria?

Els dos àngels eminents de dermis atapeïda, fornits i vestits amb túniques fosques fins als peus, deixen caure el teló negre fins al terra. Apareixen aleshores dos àngels més; un era alt, magre, quixotesc amb ulls d'il·luminat, l'altre em mira amb uns ulls tan gelats que tallen el pensament. Tots dos a l'uníson criden: "Ja està". I responen amb calma gèlida i veu opaca els dos de dermis atapeïda: "Amén", que en hebreu vol dir "certament", segons el profeta Jeremies —11, 5—.

I el gran cor va entonar amb fermesa l'*Amén* de la tercera part d'*El Messies* de Haendel.

A l'habitatge saturat d'olors d'altres temps es va arreplegar la solitud. Em vaig refugiar al camp; vaig obrir de bat a bat les finestres de la casa perquè el murmuri de les aigües d'un rierol acariciés la meva soledat extrema. El soroll del món s'ha apagat.

Maria, no moriràs del tot fins que mori jo.

Octavi FULLAT GENÍS

Nota: aquest és el meu oratori al dolor suprem de la meva germana petita Maria. Aconsello llegir-lo amb les peces musicals intercalades.